

GOEDE JAREN VOOR DE KERKUIL

Johan de Jong

Op 1 januari 2004 werd de Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland opgericht. Vogelbescherming Nederland heeft de werkgroep jarenlang financieel gesteund, onder andere met het uitgeven van de Nieuwsbrief. Daarnaast is er een goede samenwerking geweest op het beschermingsvlak: het soortbeschermingsplan voor de kerkuil is er een voorbeeld van. Eduard Osieck en Albert Fopma waren de gemotiveerde mensen van Vogelbescherming. Er ontstond een unieke samenwerking van vrijwilligers, boeren, onderzoekers en professionele beschermers. Dat alles resulteerde in een toename van 100 broedparen in 1979 naar bijna 3000 in 2005. De samenwerking met Vogelbescherming werd afgesloten met de laatste Nieuwsbrief in de vorm van een brochure.

Blazend kerkuilenjong

De Stichting gaat op dezelfde voet verder: de bescherming van de kerkuil in de ruimste zin. Belangrijk zijn het plaatsen (vernieuwen) van nestkasten, biotoopbescherming, het stimuleren van de werkgroepen (ruim 800 veldwerkers!), verzamelen van broedgegevens, verstrekken van materialen aan de regio's, educatie en voorlichting en de uitgave van de jaarlijkse Nieuwsbrief.

Voor de herkenbaarheid heeft de Stichting nu een logo, ontworpen door Roelina Bulsing.

Broedresultaten in 2004 en 2005 in Nederland

De vrijwilligers hebben in 2004 een druk jaar gehad. De eerste legfels waren vroeg en werden begin mei al geringd. De laatste in december! De stand van de veldmuis was zeer hoog, vooral op de klei- en veengebieden. Op de klei lag het percentage veldmuis in de broedperiode tussen de 90 en 95%! Het gemiddelde aantal uitgevlogen jongen was door de goede muizenstand 3,9. Derde legfels komen zelden voor, maar in 2004 presteerden 15 paren voor de derde keer een legsel met een gemiddelde van 3,7 jongen.

Jonge kerkuilen oefenen - A.M. Liosi

In het voorjaar van 2005 kwamen er nog steeds grote aantallen veldmuizen voor. Vooral in de graslandgebieden op de klei- en veengronden zag het er voor de kerkuil gunstig uit. In de loop van de zomer stortte de veldmuizenpopulatie grotendeels in, vooral in het noorden. Dank zij een goede oogst van de beuk en berk deed de bosmuis het zeer goed in de bosrijke gebieden. Alleen in Friesland, Groningen en Zeeland (vooral op de klei) is de kerkuil achteruitgegaan. Echter, voor geheel Nederland was er weer een toename: het totale aantal geregistreerde eerste broedsels werd vastgesteld op 2.796, dat zijn er 441 meer dan in 2004 (toename met 17%). Het aantal tweede broedsels was met 61 paar aanzienlijk minder dan in 2004 toen er 373 paren een vervolglegsel hadden. Derde broedsels zijn niet vastgesteld.

Het aantal mislukte broedsels bedroeg 190. Van een aantal paren verongelukte, evenals in het voorgaande jaar, één van de partners, terwijl weer een aantal legfels onbevruucht bleek te zijn. Door een korte warmteperiode, waarbij de temperatuur in de nok van de schuur opliep tot ver boven de 40 graden, lagen in een

aantal kasten de jongen dood op de nestplaats. Op een aantal locaties zijn de kasten, die zich direct onder de golfplaten van het dak bevonden, met succes verplaatst in een boom vlak bij de schuur. Het broedpaar komt af op het luide geblaas van de jongen en meestal wordt de eerste muis binnen een uur op de nieuwe locatie afgegeven aan de jongen! In verband met de warmte worden kasten in schuren met golfplaten al lager geplaatst.

In totaal vlogen 8.785 jongen uit, dat is een gemiddelde van 3,1.

Met alle nagekomen gegevens komen we tegen de 3000 broedparen uit, waarmee de kerkuil weer op het niveau zit van vóór 1963. Echter wanneer we in de toekomst een strenge winter met veel sneeuw krijgen, is de kans groot dat de populatie meer dan gehalveerd wordt. Door het verdwijnen van boerenbedrijven en de verminderde opslag van hooi in schuren is er in moeilijke perioden weinig of geen voedsel te vinden. Hoe kwetsbaar kerkuilen kunnen zijn bewees de koudeperiode begin maart 2005. Plaatselijk vroom het 20 graden en er lag een flink pak sneeuw, vooral in het noorden. Het gevolg was dat er alleen al in Friesland, na vier dagen sneeuw, 36 dode kerkuilen werden gemeld. Ze waren alle sterk vermagerd.

De veldmuis niet langer beschermd

Voor de kerkuil is de veldmuis als prooi van groot belang. Door de schade aan gewassen, die veldmuizen in 2004 hebben toegebracht in bepaalde delen van ons land, heeft de Ministerraad op voorstel van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit besloten de veldmuis per 1 april 2006 vrij te stellen van bescherming. Geadviseerd wordt de muizen met onder andere verhitte graankorrels te bestrijden, maar in de meeste gevallen zal gif (Finito) worden gebruikt. Dit gif wordt uitgelegd en moet goed afgedekt worden. Als dat niet gebeurt, is het voor de dieren die veldmuis eten, afgelopen: Finito! De landbouwers die kerkuilen in de schuur hebben, gaan met gif zeer zorgvuldig om. Wanneer er veel muizen zijn, strooit een boer in Friesland bijvoorbeeld aan de buitenkant van zijn juist ingezaaide bietenveld graan. De muizen hebben voorlopig genoeg voedsel tot hun beschikking en in de tussentijd (van slechts enkele dagen) kunnen de bietenzaden ontkiemen. Na de ontkieming wordt er niet meer van gegeten.